

Töine sissetulek pensionieas

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Euroopa Liidu sotsiaal- ja tööhõivepoliitika pöörab üha enam tähelepanu tööelu pikendamisele ja tegeliku pensioniea tõstmisele. Viimase mõne aasta jooksul on levinud üldine tendents, et eurooplased töötavad riiklike pensioniskeemide ja tööandjapensioni skeemidega kehtestatud pensionieast kauem. 65–69-aastaste tööhõive määr kasvas 2005. aasta 8,8%-lt 2011. aasta 10,5%-ni, mis on märkimisväärne tulemus, eriti majanduskriisi tingimustes. Aktiivsena vananemise ja põlvkondadevahelise solidaarsuse Euroopa aastal selgus Eurobaromeetri eriuuringu tulemustest, et kolmandik inimestest soovis töötada pensionieast kauem ning kuus inimest kümnest arvasid end seda suutvat.

Käesolevas uuringus analüüsitakse, mis motiveerib pensionäre tasustatud tööd tegema ja kas nad hindavad sissetulekut piisavaks. Uuring käsitleb ka seda, kes need pensionärid on, kirjeldab nende tööd ning teeb järeldustest poliitikakujundajate ja tööandjatele kokkuvõtte. Andmed saadi kirjandusest, Euroopa Liidu andmebaaside analüüsimisest ja seitsmes riigis toimunud uuringust.

Poliitikataust

Euroopa Komisjoni 2012. aasta pensioniteemalises valges raamatus tuuakse välja rahvastiku vananemisega seotud probleemid, mis mõjutavad piisavate pensionisüsteemide jätkusuutlikkust. Liikmesriigid reageerisid sellele pensioniea tõstmisega ja eelpensionile jäämise piiramisega, lootes, et pensionieast nooremate ja vanemate inimeste suurenenud tööhõive määr soodustab pensionisüsteemide jätkusuutlikkust.

Peamised tähelepanekud

Alates 2005. aastast on pensionäride tööhõive määr kõige rohkem kasvanud Soomes, Ühendkuningriigis, Leedus, Saksamaal ja Austrias.

Motivatsioonitegurid

- Ligikaudu viiendik töötavatest pensionäridest töötab majandusliku puuduse tõttu. Tavaliselt on neil väike sissetulek ja ebakindlad töötingimused.
- Enamikku töötavatest pensionäridest motiveerib muu: töö saab suhelda kolleegide ja klientidega, see pakub õppimisvõimalusi ja saab anda panuse ühiskonna arengusse.

Töötavate pensionäride profiil

- Töötavad pensionärid on sageli nooremad ja mehed. Suurema tõenäosusega töötavad pensionärid, kellel on kõrgharidus, kes elavad linnas või kellel on hüpoteeklaen.
- Sellegipoolest on tööhõive määr hiljuti kasvanud eelkõige tänu naispensionäridele ja keskharidusega pensionäridele.
- Mittetöötavate pensionäride hulgas on märkimisväärne hulk neid, kes sooviksid töötada, kuid kes ei leia sobivat töökohta. Paljud neist olid juba enne pensionile jäämist tööturul ebasoodsas olukorras.

Tööleping

- Enamik töötab osalise tööajaga.
- Ligikaudu pooled on füüsilisest isikust ettevõtjad; sageli töötatakse siiski üheinimeseettevõttena ühe tööandja juures.

- Peaaegu viiendikul töötavatest pensionäridest on ajutine tööleping. See näitaja on suurem kui teistes vanuserühmades ja kajastab sageli ka töötaja eelistusi.
- Osa pensionäre töötab mitteametlikult.
- Pensionärid töötavad üsna sageli põllumajandus- ja kalandussektoris ning erialases, teadus- või tehnikavaldkonnas.

Pensionäride töölevõtmise põhjused

- Ühiskonna vananemisel moodustavad pensionärid suureneva osa organisatsioonide kliendibaasist. Pensionäridest töötajad aitavad ettevõtetel mõista nende klientide eelistusi ja soove.
- Organisatsioonidele meeldib ka, et pensionärid on sageli nõus paindliku töökorraldusega.
- Uute töötajate töölevõtmise ja koolitamise edasilükkamisega hoitakse kokku kulusid.
- Tööandjad tõstavad esile pensionäride suurt töömotivatsiooni.

Poliitikasoovitused

Järeldused poliitikakujundajatele

- Töötamine pensionieas on rikastav ja pakub rahuldust, kuid selle soodustamisel võib olla negatiivne mõju. Võidakse arvata, et see võtab ära võimaluse nautida pensioniaega; sellega võib kaasneda oht, et jäetakse kõrvale inimesed, kes ei saa töötada või kes annavad oma panuse ühiskonna heaks näiteks hooldajana või vabatahtlikuna; kuigi makromajanduse andmed viitavad vastupidisele, on see vastuolus inimeste ettekujutusega, et töötavad eakad võtavad noortelt ära töövõimalusi.
- Et pensionärid ei peaks töötama majandusliku puuduse tõttu, tuleks neile tagada piisav pension.

- Miljonid pensionieas eurooplased töötavad. Tavad, mille kujundamisel jäeti see asjaolu arvestamata, vajavad kohandamist – näiteks ei kohaldata pensionäride korral alati alampalga nõuet; pensionäridel võib puududa võimalus kasutada tööandja haiguskindlustust; samuti võidakse nõuda töölt eemaloleku aega, enne kui pensionäril lubatakse töötamist jätkata.
- Tuleks tugevdada rahalisi stiimuleid, et pensionärid oleks kasulik töötada, suurendades tema tulevast pensioni ja praegust sissetulekut. Ülejäänud ühiskonna jaoks peaks töötamine pensionieas tasuma end ära kokkuhoiu kaudu, mis saadakse riikliku pensioni edasi lükates ja mitteametlikku töötamist vältides. Palga ja sissetuleku alusel määratud pensionid ei soodusta töötamist.
- Vaja on selget teavet ja eeskirju, et pensionärid, kes soovivad töötada, ja tööandjad, kes soovivad neid tööle võtta, saaksid seda ka teha.
- Avatud tööturu poliitika, lõimumise toetamine ja töökohtade olemasolu on kasulik igas vanuses inimestele. Paljud pensionärid loobuvad töö otsimisest kaua enne pensionile jäämist.

Järeldused ettevõtetele

- Pensionäridel või töötajatel, kes kavatsevad pensionile jääda, on võimalus mitte töötada. Sageli soovivad nad töötada osalise tööajaga ja nende valik sõltub suuresti sellest, kas ettevõtte pakuvad paindlikku töökorraldust.
- Pensionäride tööd tuleks tunnustada ja luua nende vajadustele vastav töökeskkond. Kuigi need küsimused on olulised igas vanuses inimestele, motiveerivad sotsiaalsed põhjused pensionäre rohkem ja nende suhtes võivad välja kujuneda negatiivsed stereotüübid.
- Pensionieelsed vestlused võivad muuta pensionile jääja ja tööandja oletusi ning aidata välja töötada konkreetsed pensionijärgsed valikuvõimalused.
- Pensionäride roll koolitajate ja juhendajatena võib tugevdada teadmiste edasiandmist, seda tunnustavad kolleegid ning see pakub pikaajalisi lahendusi oskuste sobimatuse probleemile noorte töötajate lõimimisel.

Lisateave

Täismahus aruanne „Income from work after retirement in the EU” (Tõine sissetulek pensionieas) on avaldatud veebilehel <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1259.htm>

Lisateave: Hans Dubois, teadur, hdu@eurofound.europa.eu.